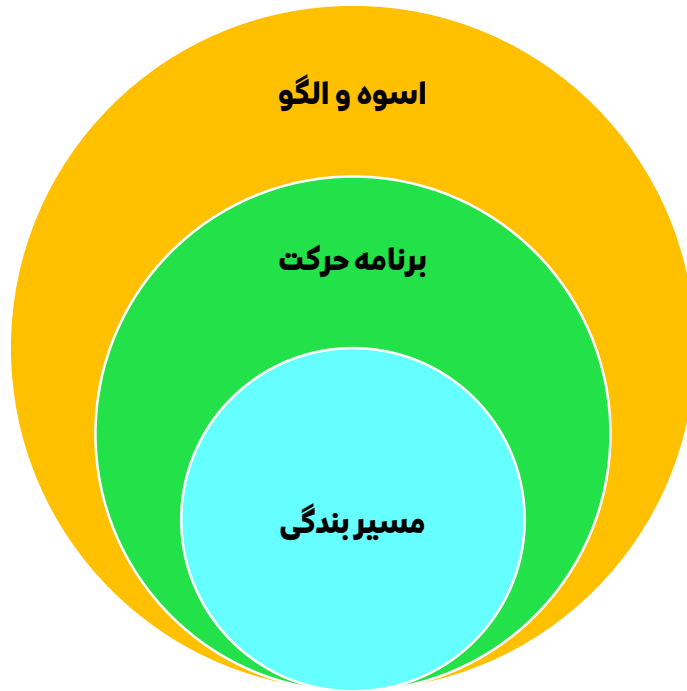
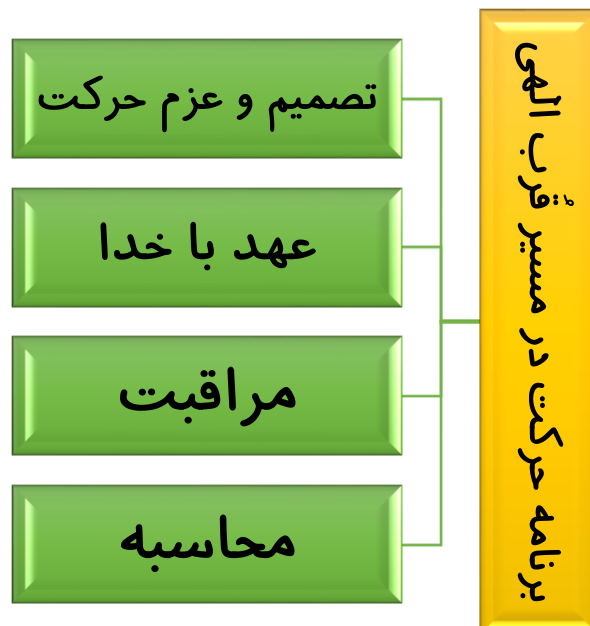

درس نهم - آهنگ سفر

در این درس به اقدامات چهارگانه انسان در مسیر بندگی و قرب الهی و ثابت قدم ماندن در آن و ضرورت وجود الگو در مسیر هدف می پردازیم.

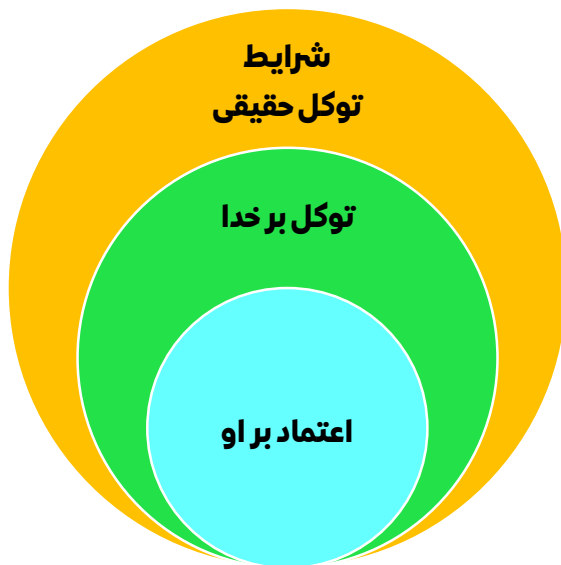

در دروس قبل دانستیم سرنوشت ابدی انسانها براساس اعمال آنان در دنیا تعیین می شود از آنجا که هدف از خلقت انسان رسیدن به مقام قرب خداوند است پس در حقیقت، او مسیر و هدف اصلی زندگی ماست. هر کس این نکته را دریابد و زندگی خود را در مسیر این هدف قرار دهد، در دنیا زندگی لذت بخش و مطمئن و در آخرت رستگاری ابدی را به دست خواهد آورد. البته برای رسیدن به چنین هدف بزرگ و برتری، لازم است برنامه ریزی کنیم اقدامات لازم جهت قدم گذاشتن در مسیر الهی و ثابت قدم ماندن در آن عبارتند از:

درس دهم - اعتماد بر او

در این درس به توکل بر خداوند و شرایط مربوط به آن می پردازیم.

«أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ» (آیا خدا برای بنده اش کافی نیست؟!)(زمر ۳۶)

مفاهیم: بیانگر توکل بر خدا / تاکید بر کفایت کنندگی خداوند / با آیه قل حسبی الله و فهو حسبی در ارتباط است / حمایت خداوند از انسان متوکل.

اکنون که با آینده انسان در جهان آخرت آشنا شدیم و دانستیم که سرنوشت ابدی انسان ها براساس رفتار آنان در دنیا تعیین می شود، لازم است بار دیگر با خدای خود تجدید عهد کنیم و عزم نماییم تا راه زندگی را محکم تر و مطمئن تر از گذشته، همان گونه که خدا از ما خواسته است، بپیماییم. در این درس، با یکی از عواملی که سبب تقویت اراده و عزم می شود آشنا می شویم.

حقیقت توکل بر خدا

توکل بر خدا به معنای اعتماد به خداوند است؛ یعنی انجام وظیفه خود در هر کار و سپردن نتیجه و محصول آن به خداوند. انسان متوکل خداوند را تکیه گاه مطمئن خود می یابد و در عین عمل به وظایف، آموزش را به او واگذار می کند و خود را تحت حمایت خداوند قرار می دهد.

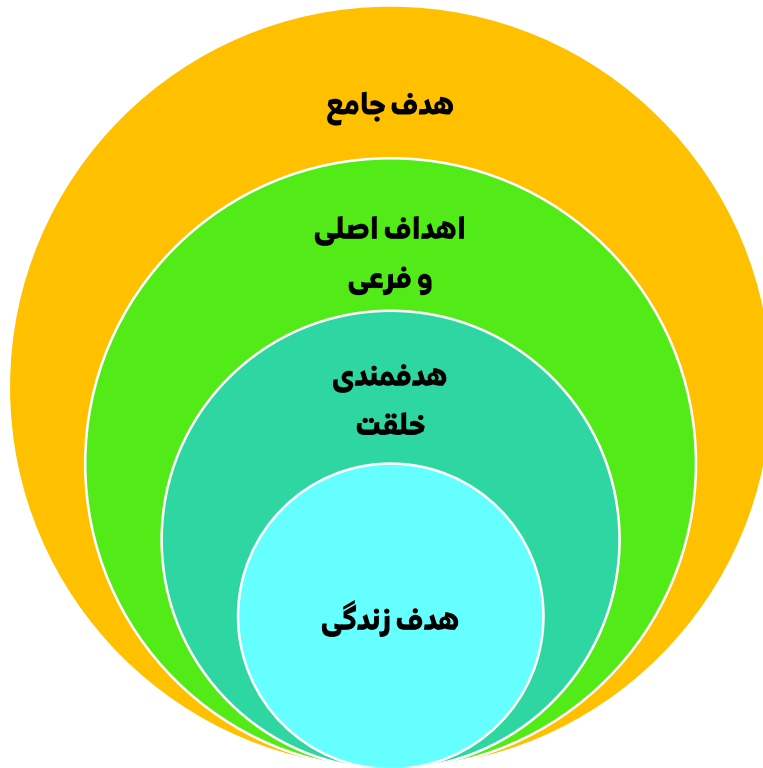
«وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ» (و آن کس که در راه حق به خدا توکل کند، خداوند او را بس

است، خداوند امر خویش را به سرانجام می رساند.) (طلاق ۳)

مفاهیم: اراده الهی در به نتیجه رسیدن کار متوکلین / توانایی خداوند بر انجام امور خلقت / توکل بر خدا علت / کفایت خداوند معلول / ارتباط با آیه ایس الله بکاف... / کمک خداوند به توکل کننده حقیقی.

درس اول - هدف زندگی

این درس در مورد هدف آفرینش، هدف از آفرینش انسان و نقش اهداف در زندگی وی و رسیدن به هدف برتر است.

مولوی در فیه ما فیه گوید: «در عالم یک چیز است که آن فراموش کردنی نیست؛ اگر جمله چیزها را فراموش کنی و آن را فراموش نکنی، تو را باک نیست و اگر جمله را به جا آری و آن را فراموش کنی، هیچ نکرده باشی؛ همچنان که پادشاهی تو را به ده فرستاده برای کار معین، تو رفتی و صد کار دیگر گزاردی، چون آن کار را که برای آن رفته بودی نگزاردی، گویی که هیچ نگزاردی. پس آدمی درین عالم برای کاری آمده است، و مقصود آن است، چون آن نمی گزارد، پس هیچ نکرده باشد.

اگر تو گویی اگرچه آن کاری که خدا مرا برای آن آفریده نمی کنم، در عوض، چندین کار دیگر انجام می دهم، گویم آدمی را برای آن کارهای دیگر نیافریده اند. همچنان باشد که تو شمشیر جواهرنشانی که قیمت نتوان بر آن گذاشت و تنها در خزائن ملوک از آن بتوان یافت آورده باشی و آن را ساطور گوشت گندیده ای کنی و یا دیگ زرین را بیاوری و در آن شلغم بپزی و بگویی که من اینها را معطل نگذاشته و به کار گرفته ام! جای افسوس و خنده نباشد؟

حق تعالی نیز تو را ارزش بسیار داده است. پس ببین که برای چه تو را خلق کرده و برای چه کار فرستاده است؟»

مفاهیم: ضرورت درک هدف خلقت و حرکت در مسیر آن / بیانگر هدفمندی خلقت / بیانگر صفت حکمت الهی / اهمیت اهداف در زندگی انسان و توجه به آنها / تمایز اهداف اصلی و فرعی / ارتباط با آیات «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ...» و «مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ...».

جهان هدفمند

در پس خلقت تمام موجودات جهان هدفی وجود دارد؛ زیرا خالق آنها خداوند حکیم است که کارهایش بیهوده نیست. قرآن کریم در آیات گوناگون آفرینش جهان را حق می داند.

«وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِنَ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ» (و ما آسمان ها و زمین و آنچه بین آنهاست را به بازیچه نیافریدیم، آنها را جز به حق خلق نکردیم.) (دخان، ۳۸ و ۳۹)

مفاهیم: هدف دار بودن خلقت / هدفمند و به حق بودن آفرینش آسمان و زمین / بیهوده نبودن آفرینش انسان و سایر مخلوقات / اشاره به صفت ثبوتی حکمت خداوندی (ارتباط معنایی با درس ۴ حکمت الهی لازمه معاد) / ارتباط با آیه «أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ» / ارتباط با سخن مولانا در ابتدای درس / ارتباط با کلام حضرت علی (ع): «ای مردم ... هیچ کس بیهوده آفریده نشده ...» / توجه به کلید واژه «خلقنا + لاعبین + بالحق» جهت حفظ مفهوم آیه.

مفهوم حق بودن آفرینش (حکمت خداوند)

حق بودن آفرینش آسمان ها و زمین به معنای هدف دار بودن خلقت آنهاست.

این آیه به خوبی دلالت بر این دارد که جهان آفرینش بی هدف نیست و هر موجودی بر اساس برنامه حساب شده ای به این جهان گام نهاده است و به سوی هدف حکیمانه ای در حرکت است. (ارتباط با موضوع حکمت الهی ضرورت معاد درس ۴ پایه دهم)

گام نهادن انسان در این دنیا، فرصتی است که برای رسیدن به آن هدف (خلقت) به او داده شده است.

حضرت علی (ع) در این باره می فرماید: «ای مردم ... هیچ کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند و او را به خود وا نگذاشته اند تا به کارهای لغو و بی ارزش بپردازد.» (نهج البلاغه، حکمت ۳۷۰)

نکات حدیث: هدف دار بودن خلقت بخصوص خلقت انسان / بیانگر حکمت خداوند / ضرورت توجه انسان به اهداف خلقت / پرداختن به کارهای لهو و لعب مانع توجه به اهداف خلقت / ارتباط مفهومی با آیه «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِنَ...» / ارتباط با آیه «أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ» حکمت الهی ضرورت معاد.

✓ کدام عبارت قرآنی، تأکید می کند هر موجودی بر اساس برنامه حساب شده ای به این جهان گام نهاده است؟

(۱) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»

(۲) «مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ»

(۳) «لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ»

(۴) «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ»

هدف از خلقت خود را می شناسد و انتخاب می کند. (اختیار)
صاحب مجموعه ای فراوان از استعداد های مادی و معنوی است و به دنبال کمال خویش از طریق انتخاب اهداف است.
دارای روحیه بی نهایت طلب است و در زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف های پایان ناپذیر است.

گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی به سوی هدف می روند.
حیوانات و گیاهان استعداد های محدود مادی دارند.
موجودات هدف های محدودی دارند و هنگامی که به سرحدی از رشد و کمال می رسند، متوقف می شوند.

میان هدف انسان و موجوداتی همچون حیوانات و گیاهان، تفاوت هایی وجود دارد. تفاوت هایی که به ویژگی های خاص انسان و تمایز او از سایر موجودات بازمی گردد.

اختلاف در انتخاب هدف

انسانها در انتخاب هدف اختلاف دارند و در نگاه اول سردرگمی و حیرت را به دنبال دارد و سوال کدام انتخاب درست و همسو با میل بی نهایت طلب انسان و استعداد های فراوان مادی و معنوی اوست و کدام یک این گونه نیست؟ در ذهن وی شکل می گیرد.

هر انسانی با بینش و نگرش خاص خود به سوی هدف گام بر می دارد. این اختلاف در انتخاب هدفها، ریشه در نوع نگاه و اندیشه (افکار و اعتقادات) انسان دارد.

✓ انسان ها چگونه به سراغ هدفی می روند و تفاوت های هدف های انسان و سایر موجودات ناشی از چیست؟
(با کمی تغییر)

ریاضی داخل ۹۸

(۱) با دل بستن به آن ها - استعداد های محدود مادی

(۲) با دل بستن به آن ها - ویژگی های خاص انسان و تمایز او از سایر موجودات

(۳) با بینش و نگرش خاص خود - استعداد های محدود مادی

(۴) با بینش و نگرش خاص خود - ویژگی های خاص انسان و تمایز او از سایر موجودات

معیارهاک انتخاب هدف هاک اصلے

با توجه به تفاوت نگاه و اندیشه انسان ها برای اینکه بتوانیم با نگاهی درست، هدف های خود را انتخاب کنیم، نیازمند معیار و ملاک هستیم. نیازمند معیاری هستیم که بتوانیم به وسیله آن هدف های همسو با میل بی نهایت طلب و استعدادهای متنوع انسان را مشخص کنیم.

خدای رحیم و مهربان که از همه به ما مهربان تر و از خود ما به نیازهای ما آگاه تر است، در این مورد ما را هدایت و راهنمایی کرده و معیار انتخاب هدف را مشخص فرموده و آثار و نتایج آن را نیز یادآور شده است. (صفت رحیم و علیم الهی علت ارائه معیار انتخاب هدف در قرآن)

تدبر در قرآن

«آن کس که تنها زندگی زودگذر دنیا را می طلبد، آن مقدار از آن را که بخواهیم و به هرکس اراده کنیم می دهیم؛ سپس دوزخ را برای او قرار خواهیم داد تا با خواری و سرافکندگی در آن وارد شود.» (اسراء ۱۸) «و آن کس که سرای آخرت را بطلبد و برای آن سعی و کوشش کند و مؤمن باشد، پاداش داده خواهد شد.» (اسراء ۱۹)

مفاهیم: اشاره به وضعیت کسانی که منحصرآ زندگی دنیا را انتخاب می کنند/ نحوه ورود افرادی که فقط زندگی دنیایی (اهداف دنیوی) را انتخاب می کنند به جهنم با خواری و سرافکندگی / عاقبت افراد صرفا دنیایی ورود به جهنم / اشاره به افرادی که اهل آخرت (اهداف اصلی) هستند / شرط بهره مندی از پاداش اخروی سعی و تلاش و ایمان به خدا و آخرت است / مومن تلاشگر با انتخاب آخرت به پاداش می رسد.

«بعضی از مردم می گویند: خداوندا به ما در دنیا نیکی عطا کن. ولی در آخرت هیچ بهره ای ندارند. و بعضی می گویند: پروردگارا به ما در دنیا نیکی عطا کن، و در آخرت نیز نیکی مرحمت فرما و ما را از عذاب آتش نگاه دار. اینان از کار خود نصیب و بهره ای دارند؛ و خداوند سریع الحساب است.» (بقره ۲۰۰الی ۲۰۲)

مفاهیم: انتخاب دنیا علت بی بهره بودن در آخرت / توجه به اهداف دنیوی مانع از پاداش اخروی / شیوه صحیح (بهترین نوع) خواستن از خداوند طلب نیکی همزمان دنیا و آخرت (توجه همزمان به اهداف دنیوی و اخروی) و درخواست امان از آتش دوزخ است / دعای قنوت کاملترین نوع خواست از خداوند و توجه به اهداف اخروی و دنیوی در کنار یکدیگر است / مومنان باهوش و زیرک اهل نصیب و بهره اخروی هستند و خداوند با اینان سریع الحساب است.

«آنچه به شما داده شده، کالای زندگی دنیا و آرایش آن است و آنچه نزد خداست بهتر و پایدارتر است؛ آیا اندیشه نمی کنید؟» (قصص ۶۰)

مفاهیم: ارتباط با اهداف دنیوی و اخروی / ویژگی اهداف اخروی ثبات و پایداری است / اهداف دنیوی زودگذر و بی ثبات هستند / برتری اهداف اصلی بر فرعی / خداوند هدف اصلی و نهایی انسان است / بیانگر کم ارزش بودن

دنيا و حقیقی بودن آخرت / اشاره به سرمایه عقل و اندیشه / ارتباط با آیه « وَ مَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَ لَعِبٌ وَ انَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ »

روابط علت و معلول

انتخاب صرفا (تنها - فقط) زندگی زود گذر دنیا (علت) بهره مندی از دنیا تا اندازه ای و ورود به جهنم با خواری و سرافکندگی (معلول)

انتخاب سرای آخرت همراه با ایمان و تلاش (علت) دریافت پاداش در آخرت (معلول)

انتخاب زندگی دنیا (طلب نیکی دنیا) (علت) عدم بهره مندی از آخرت (معلول)

طلب همزمان نیکی دنیا و آخرت و دعای برای دوری از عذاب از خداوند (علت) رسیدن به نصیب و بهره الهی در آخرت و سریع الحساب بودن خداوند (معلول)

نتیجه: برنامه ریزی انسان باید در برگزیده اهداف اخروی و اهداف دنیوی باشد و به گونه ای تنظیم شود که اهداف اخروی اصل قرار گیرند و هدف های دنیوی فرع و تابع آنها باشند.

✓ مطابق آیات قرآن کریم چه کسی «با خواری و سرافکندگی» در جهان آخرت وارد دوزخ می شود؟

(۱) از خداوند نیکی در زندگی دنیا خواسته و از آخرت بی بهره مانده است.

(۲) به زندگی دنیا و آرایش و زینت آن پرداخته و در آسایش زندگی کرده است.

(۳) فقط به دنبال زندگی زودگذر دنیا بوده است و به مقداری از آن دست یافته است.

(۴) زندگی پایدار اخروی را فراموش کرده و به همه نصیب خود در این جهان رسیده است.

زبان داخل ۹۹

تبیین اهمیت اهداف اصلی و فرعی

باید بین هدف های اصلی و فرعی تفاوت قائل شویم که هر دو خوب می باشند و برای زندگی ما ضروری هستند. مهم این است که هدف فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم و آن قدر به اهداف فرعی دل نبندیم که مانع رسیدن ما به اهداف اصلی شوند و از رفتن به سوی کمالات بازدارند. تلاش برای رسیدن به نعمت های دنیا نه تنها بد نیست، بلکه ضروری و خوب است. فقط باید توجه کنیم که برای رسیدن به نعمت های دنیا مرتکب گناه نشویم و آن قدر سرگرم آنها نباشیم که از زیبایی های پایدار باز بمانیم.

اهداف اخروی (اصلی)

- پایان ناپذیر
- همیشگی و دائمی
- پاسخگوی استعدادهای متنوع
- بهره مندی از پاداش الهی (بهشت)
- مانند خیرخواهی و انفاق

اهداف دنیوی (فرعی)

- پایان پذیر
- محدود و موقت
- عاقبت توجه صرف به آن عدم بهره مندی از پاداش الهی (جهنم)
- توجه صرف به آن مانع رسیدن به اهداف اخروی و در پی داشتن خسران برای زندگی
- مانند مال و ثروت و مقام و شهرت

برترین هدف

ملاک کامل بودن یک هدف، برتر و جامع بودن آن می باشد. برترین هدف، آن است که جامع باشد و در بردارنده اهداف دیگر باشد و رسیدن به آنها برابر با دستیابی به سایر اهداف نیز هست. مصرع «چونکه صد آمد نود هم پیش ماست» بیانگر این نکته است. این مصرع با ضرب المثل «با یک تیر چند نشان زدن» ارتباط معنایی دارد و ویژگی انسانهای زیرک و باهوش می باشد.

ویژگی هدف کامل

هدفی کامل است که بهتر بتواند به متنوع بودن استعدادهای انسان و میل بی نهایت طلب وی پاسخ دهد. بنابراین برترین هدف اصلی ما آن هدفی است که همه استعدادهای متنوع ما را دربرگیرد و در جایی متوقف نشود و نهال وجود ما را به درختی پر بار و زیبا تبدیل کند به طوری که سراسر وجود ما را شادابی، بالندگی و شور و نشاط فرا گیرد.

حضرت علی (ع) مصداق انتخاب هدف برتر (خدا) است. ایشان رشد و تکامل خود را زیر نظر و با تربیت پیامبر اکرم (ص) آغاز کرد و جلوه گاه همه کمالات و زیبایی ها شد.

انسان در جست و جوی سرچشمه خوبی ها و زیبایی هاست، این سرچشمه، همان خداوند است که خالق همه کمالات و زیبایی هاست؛ او که خود نامحدود است و کمالات و خوبی هایش حد و اندازه ندارد. پس به این دلیل مقصود و هدف نهایی ما خداوند است. (اشاره به سرشت و فطرت انسان در درس ۲)

اگر روح انسان بے نهایت طلب است و خوبی ها را به صورت بی پایان می خواهد، شایسته است که تنها

تقرب و نزدیکی به خدا بزرگ مقصد نهایی او باشد.

نزدیکی به خدا یک نزدیکی ظاهری و مکانی نیست، بلکه یک نزدیک حقیقی است، همان طور که دوری از او هم بدترین نوع دوری (شکست) است. خدا سرچشمه زیبایی ها و خوبی هاست و انسان ها به میزانی که زیبایی ها و خوبی ها را کسب کنند به خدا نزدیک تر می شوند.

افراد زیرک با انتخاب خدا به عنوان هدف اصلی خود، هم از بهره های مادی زندگی استفاده می کنند و هم از آنجایی که تمام کارهای دنیوی خود را در جهت رضای خدا انجام می دهند، جان و دل خود را به خداوند نزدیک تر می کنند و سرای آخرت خویش را نیز آباد می سازند.

البته این هدف، به همان میزان که بزرگ و ضامن خوشبختی ماست، همت بزرگ و اراده محکم می طلبد؛ همان طور که دستیابی به گوهرهای گران قدر دریاها، پشتکاری شگرف می خواهد.

«مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ» «هرکس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد، نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداست.» (نساء، ۱۳۴)

مفاهیم: بیانگر هدف جامع و برتر / انتخاب خداوند برترین هدف انسان / نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خداوند است / برخورداری از نعمت و پاداش دنیوی و اخروی در سایه بندگی و تقرب به خداوند است / افراد زیرک با انتخاب خداوند به عنوان هدف اصلی به نعمت و پاداش دنیوی و اخروی می رسند / پاسخ قرآنی خداوند به دنیا خواهان که توجه به اهداف دنیوی و اخروی باید توامان باشد / ارتباط با «چونکه صد آمد..» و «یک تیر و چند نشان زدن» / ارتباط با شعر «ای دوست شکر بهتر...».

ای دوست شکر بهتر یا آنکه شکر سازد*** خوبی قمر بهتر یا آنکه قمر سازد

ای باغ تویی خوش تر یا گلشن و گل در تو؟*** یا آن که برآرد گل، صد نرگس تر سازد؟

ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش؟*** یا آن که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟

نکات شعر: به انتخاب هدف جامع و برتر که همان خداوند است، می پردازد / و با آیه «مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ» ارتباط معنایی دارد که به ویژگی افراد زیرک اشاره دارد.

✓ بیت زیر به دنبال انتقال کدام مفهوم به مخاطب است؟

"ای باغ تویی خوش تر یا گلشن و گل در تو؟*** یا آن که برآرد گل، صد نرگس تر سازد"

(۱) انسان در زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف است.

(۲) برخی با خوبی ها و زیبایی های درون خود به دنبال هدف می گردند.

(۳) برخی از هدف ها به گونه ای هستند که هدف های دیگر را نیز دربردارند.

(۴) افرادی هستند که به حیات دنیوی راضی شده اند و به آن آرام گرفته اند.

ویژگی انسان زیرک و هوشمند (مومن)

همت
بزرگ و
اراده
محکم

انتخاب
خداوند به
عنوان
هدف
اصلی
زندگی

روحیه بی
نهایت
طلب

انتخاب
هدف
جامع

با یک تیر
چند نشان
زدن

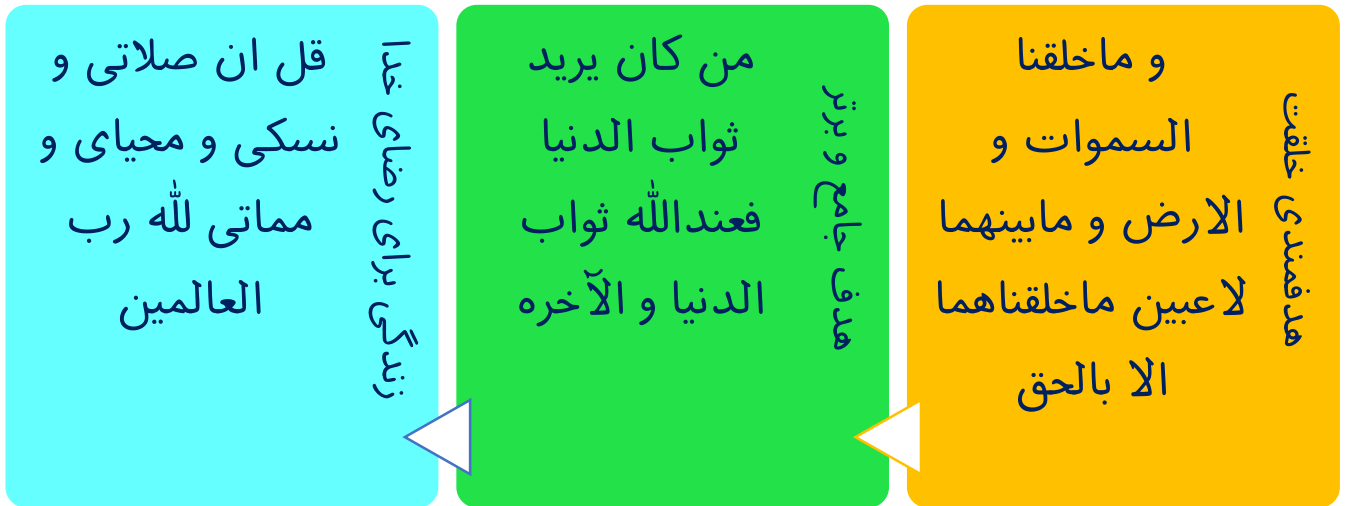
چونکه
صد آمد
نود هم
پیش
ماست

تدبر در قرآن

«قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» (بگو نمازم، تمامی اعمالم و زندگی و مرگ من برای

خداست که پروردگار جهانیان است.) (انعام ۱۶۲)

مفاهیم: بیانگر توجه به رضایت خداوند و اخلاص در بندگی / ویژگی افراد زیرک و باهوش / تقدم نماز بر سایر اعمال
عبادی / همه اعمال و تنظیم برنامه زندگی باید برای خداوند باشد / ارتباط با مفهوم انتخاب خداوند به عنوان هدف
اصلی در زندگی / بیانگر تعبیر کامل از مفهوم زندگی برای خداوند / ارتباط با آیه «هر کس سرای آخرت را بخواهد
و برای آن سعی و کوشش نماید و مومن باشد...».

سوالات منتخب امتحان

- (۱) با توجه به آیه «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِينَ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ» منظور از حق بودن آفرینش چیست؟
- (۲) تفاوت میان اهداف انسان و سایر موجودات را توضیح دهید.
- (۳) ریشه اختلاف در انتخاب هدف چیست؟
- (۴) بر اساس آیه ۱۸ اسرا کسانی که زندگی زود گذر دنیا را طلب می کنند، چه عاقبتی در انتظار آنهاست؟
- (۵) بر اساس آیات سوره بقره (۲۰۰ تا ۲۰۲) چه کسانی در آخرت بهره ای از اعمال خود دارند؟
- (۶) منظور از اهداف اصلی و فرعی چیست؟ کدام یک مهم تر است؟
- (۷) ویژگی هدف کامل چیست؟
- (۸) چرا هدف نهایی انسان مومن خداوند است؟
- (۹) با توجه به آیه «مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ» ویژگی افراد زیرک چیست؟ بیت مرتبط با آیه را بنویسید.
- (۱۰) آیه «قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» به چه موضوعی اشاره دارد؟
- (۱۱) حیوانات در اهداف خود در سرحد رشد و کمال متوقف نمی شوند. (غلط-صحیح)
- (۱۲) انسان در انتخاب اهداف خود به دنبال اهداف و است. (پایان ناپذیر- پایان پذیر- تمام نشدن- تمام شدن)
- (۱۳) خاص علت اختلاف در انتخاب هدف است. (بینش-سرمایه)
- (۱۴) نزدیکی به خداوند یک نزدیکی مکانی است. (صحیح-غلط)
- (۱۵) پاسخگویی به و بیانگر ویژگی هدف کامل است. (متنوع بودن استعدادهای انسان - روحیات خاص انسان-محدودیت‌های انسان - بی نهایت طلبی او)

هدف زندگی در یک نگاه

هدف جامع و برتر

- پاسخگو به میل بی نهایت طلب و استعدادهای متنوع انسان
- بهترین پاسخ به روحیه بی نهایت طلب انتخاب خداوند به عنوان هدف اصلی
- خداوند سرچشمه خوبیها و تقرب به وی حقیقی است.
- افراد زیرک با تقرب به خدا و انجام کار دنیوی در جهت رضایت خدا و آبادکردن آخرت با این روش

اهداف اصلی و فرعی

- شناخت اهداف اصلی و فرعی بر اساس قرآن کریم
- اهداف اصلی مرتبط با آخرت و امور ماندگار
- اهداف فرعی مرتبط با دنیا و امور زودگذر
- هر دو در زندگی مهم و اثر گذار و نباید از توجه به امور دنیوی و اخروی غافل شد.
- راهکار قرآن: خواست همزمان نیکی دنیا و آخرت و دعا برای دوری از عذاب آخرت

هدفمندی خلقت

- خداوند حکیم
- خلقت تمام موجودات براساس هدف
- تفاوت انسان با سایر موجودات در انتخاب و شناسایی هدف، استعدادهای متنوع مادی و معنوی، روحیه بی نهایت طلب در انتخاب دائمی هدف
- تفاوت انسانها در انتخاب هدف براساس بینش و نگرش

ویژگی های شیطان: عامل بیرونی / پنداشت و تفکر وی برتر بودن از آدمیان (مغرور) / سوگندی وی: فریب فرزندان آدم و بازداشتن از بهشت / کار و راه نفوذ وی فریب و وسوسه به سوی گناه / صاحب وعده خلاف به بندگان / اختیار انسان در انتخاب وی یا دوری از وی / خداوند، شیطان را از درگاه خود راند و برای همیشه او را طرد کرد، چون فرمان خدا را برای سجده بر انسان اطاعت نکرد.

سرمایه های عقل، اختیار، فطرت و گرایش به خیر و دوری از بدی و وجدان عاملان اصلی جلوگیری از سلطه موانع رسیدن به هدف بر انسان هستند.

✓ در میان موانع رسیدن به هدف، دشمن ترین دشمن ما از چه راهی موجب سقوط و گمراهی ما می شود؟

هنر داخل ۹۸

(۱) وسوسه کردن و فریب دادن انسان - ایجاد دشمنی و کینه در میان مردم

(۲) وسوسه کردن و فریب دادن انسان - بازداشتن از پیروی از عقل و وجدان

(۳) طغیان در درون انسان - ایجاد دشمنی و کینه در میان مردم

(۴) طغیان در درون انسان - بازداشتن از پیروی از عقل و وجدان

تدبیر در قرآن - اقدامات شیطان برای فریب انسانها

«شیطان می خواهد به وسیله شراب و قمار، در میان شما عداوت و کینه ایجاد کند و شما را از یاد خدا و نماز باز دارد.» (مائده ۹۱)

مفاهیم: ابزار فریب شیطان عبارتند از: شراب، قمار / شراب و قمار (علت) ایجاد عداوت و کینه بین انسانها و دوری از خدا و نماز (معلول) / هدف شیطان از این کارها دوری از یاد خدا و نماز است / هدف اصلی نماز، یاد خدا است.

«و شیطان، هر کاری را که [گناهکاران] می کردند، در نظرشان زینت داد.» (انعام ۴۳)

مفاهیم: زینت دادن گناه گناهکاران توسط شیطان ابزار اصلی وی است که منجر به فراموشی وجدان می شود.

«کسانی که بعد از روشن شدن هدایت برای آنها، پشت به حق کردند، شیطان اعمال زشتشان را در نظرشان زینت داده و آنان را با آرزوهای طولانی فریفته است.» (محمد ۲۵)

مفاهیم: شیطان کسانی را با آرزوهای (آمال) طولانی فریب می دهد که دارای چنین ویژگی ای باشند: پشت کردن به حق بعد از روشن شدن مسیر هدایت (حقیقت) / زینت دادن گناهان آنها توسط شیطان عامل اصلی فریب و توجیه اقداماتشان است که وجدان یا نفس لوامه را به کناره می کشاند.

رواج شراب و قمار در جهت دوری از خدا

زینت دادن گناهان

سرگرمی به آرزوهای طولانی دنیایی

✓ بر اساس کلام وحی، کدام گروه از انسانها گرفتار حيله، آرزوهای طولانی و زینت عمل زشت توسط شیطان می شوند؟

تالیفی - مشابهت

تجربی ۹۹

۱) کسانی که اهل عداوت و کینه هستند.

۲) کسانی که بعد از روشن شدن هدایت برای آنها، پشت به حق کردند.

۳) کسانی که به وعده شیطان اطمینان کردند.

۴) کسانی که اهل شراب و قمار هستند.

سوالات منتخب امتحان

- ۱- اولین قدم در تقرب به خداوند چیست؟
- ۲- اهمیت خودشناسی را تبیین نمایید.
- ۳- سرمایه های انسان را نام ببرید.
- ۴- کدام سرمایه انسان باعث می شود تا وی مسئول سرنوشت خویش شود؟
- ۵- سخن حضرت علی(ع) در مورد سرمایه فطرت را بیان کنید.
- ۶- منظور از نفس لوامه چیست؟
- ۷- ارتباط میان سرمایه و هدف را توضیح دهید.
- ۸- موانع رسیدن به هدف نهایی برای انسان را نام ببرید.
- ۹- سخن حضرت علی(ع) در مورد نفس اماره را بنویسید.
- ۱۰- شیطان از چه راههایی انسانها را فریب می دهد.
- ۱۱- روی آوردن به نیکی و دوری از بدی حاصل بهره مندی از سرمایه وجدان است. (صحیح-غلط)
- ۱۲- نام دیگر سرمایه نفس لوامه، است. (وجدان-اماره)
- ۱۳- عامل درونی رسیدن به رستگاری و کمال شیطان است. (صحیح-غلط)

۱۴- پیامد فریب خوردن توسط شیطان بوسیله شراب و قمار چیست؟ در نهایت ره آورد آن چه امری است؟

۱۵- زینت دادن اعمال زشت و فریب با آمال و آرزوهای طولانی توسط شیطان ویژگی کدام گروه است؟

پر پرواز در یک نگاه

سرمایه های انسان

- جامع ترین و اصلی ترین هدف، تقرب به خداوند
- خودشناسی، سودمندترین دانشها
- خلق آسمانها و زمین برای انسان و توانایی بهره مندی از آنها توسط انسانها نشان دهنده ارزش بالای انسان در خلقت
- ۵ سرمایه درونی (عقل، اختیار، فطرت، گرایش به خیر و دوری از بدی، نفس لوامه)
- یک سرمایه بیرونی (پیامبران و امامان)

تناسب سرمایه و هدف

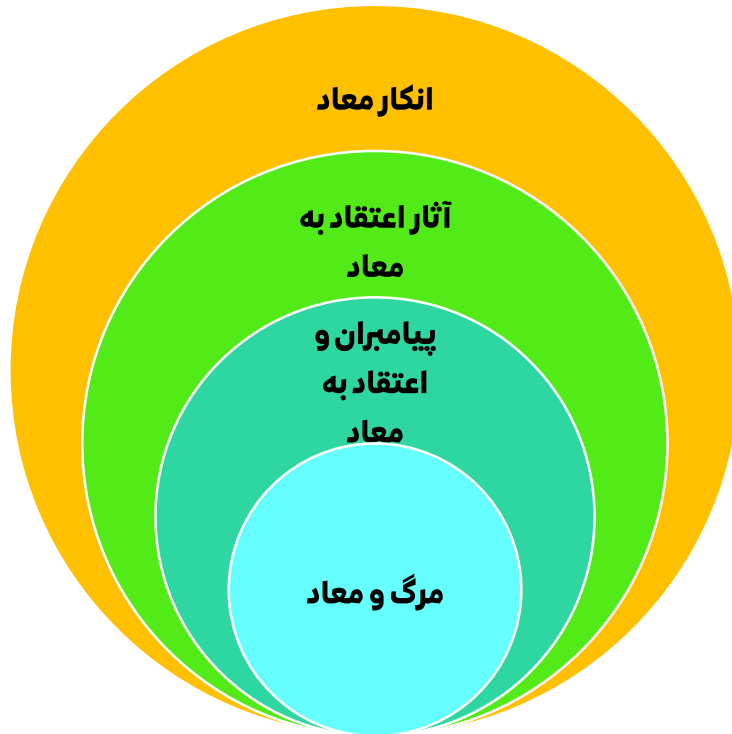
- انتخاب هدف باید بر اساس و میزان سرمایه باشد.
- عقل دوراندیش = منع خوشی زودگذر
- وجدان بامحکمه = بازداشتن از راحت طلبی

موانع رسیدن به هدف

- نفس اماره (امر کننده به بدی، طغیانگر و سرکش، دشمن ترین دشمن انسان، درونی)
- شیطان (دعوت کننده به گناه و بدی، بدون تسلط بر انسان، کار و راه نفوذ: وسوسه و فریب، زینت دادن گناهان، فریب با آرزوهای طولانی، رواج شراب و قمار در جهت دوری از یاد خدا و نماز)

درس چهارم - پنجره‌ای به روشنائی

این درس در مورد ویژگی‌های آفرینش انسان و اعتقادات انسانها در مورد مرگ و آینده پس از آن است.

ما برای استفاده از سرمایه‌های الهی عطا شده فرصت محدودی داریم. فرصتی که با مرگ انسان پایان می‌یابد. هر انسانی که پا به عرصه وجود می‌گذارد، در یکی از مراحل زندگی، مرگ به سراغش خواهد آمد و پرونده زندگی او را در این دنیا خواهد بست؛ بنابراین انسان را از مرگ گریزی نیست.

چیستی مرگ و آینده انسان پس از آن، از پرسشهای فراگیری است که در طول تاریخ، ذهن عموم انسانها را به خود مشغول کرده است. درباره زندگی پس از مرگ دو دیدگاه وجود دارد: ۱- اعتقاد به معاد ۲- انکار معاد.

✓ اعتقاد به معاد

دقت در آیات مربوط به آفرینش انسان، نشان می‌دهد که انسان دارای دو بُعد جسمانی و روحانی است.

بُعد جسمانی

تجزیه و تحلیل می‌پذیرد (زوال)

فرسوده و متلاشی می‌گردد

نیازمند و محدود به مکان و زمان

با مرگ پایان می‌یابد (فنا)

غیرمجرد - مادی - غیرروحانی

بُعد روحانی

تجزیه و تحلیل نمی‌پذیرد

نامحدود

دارای آگاهی و حیات پس از مرگ

باقی می‌ماند و متلاشی نمی‌شود

مجرد - غیرمادی

دیدگاه پیامبران در مورد مرگ

پیامبران الهی و پیروان آنان مرگ را پایان بخش دفتر زندگی نمی پندارند؛ بلکه آن را غروبی برای جسم و تن انسان و طلوعی درخشان تر برای روح انسان می دانند.

یا پلی به حساب می آورند که آدمی را از یک مرحله هستی (دنیا) به هستی بالاتر (آخرت) منتقل میکند.

در این دیدگاه دنیا تنها بخش کوچکی از زندگی انسان است و زندگی واقعی و ابدی پس از این دنیا آغاز می شود. رسول خدا(ص) در این باره می فرماید: «برای نابودی و فنا خلق نشده اید، بلکه برای بقا آفریده شده اید و با مرگ تنها از جهانی به جهان دیگر، منتقل می شوید.»

از نظر پیامبر (ص) باهوش ترین مومنان کسانی اند که فراوان به یاد مرگ اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می کنند. (زیرک ترین مومنان از دیدگاه حضرت علی (ع) کسی است که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد. / درس ۸)

در دیدگاه پیامبران زندگی دنیوی همچون خوابی کوتاه و گذرا بوده است و زندگی حقیقی در جهان دیگر آغاز می شود. پیامبر(ص) می فرماید: «الْأَنسُ نِيَامٌ، فَإِذَا مَاتُوا، انْتَبَهَوْا» (مردم در این دنیا در خوابند، هنگامی که بمیرند، بیدار می شوند).

نکات حدیث: مرگ عامل بیداری و آگاهی انسان / بیانگر دیدگاه پیامبران به زندگی دنیا همچون خواب کوتاه / ارتباط با آیه «وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَ لَعِبٌ وَ إِنَّا لَدَّارَ الْآخِرَةِ لَهِيَ الْحَيَوَانُ...» و «حتی إذا جاء أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ...».

✓ دیدگاه پیامبران الهی، در مورد بیان مرگ، این حالت را چگونه توصیف کرده است؟

تالیفی

(۱) زندگی انسان با مرگ پایان می یابد و جهانی دیگر در انتظارش نیست.

(۲) مرگ غروبی برای جسم و طلوعی درخشان برای روح انسان است.

(۳) زندگی در دنیا بخش بزرگی از زندگی انسان است.

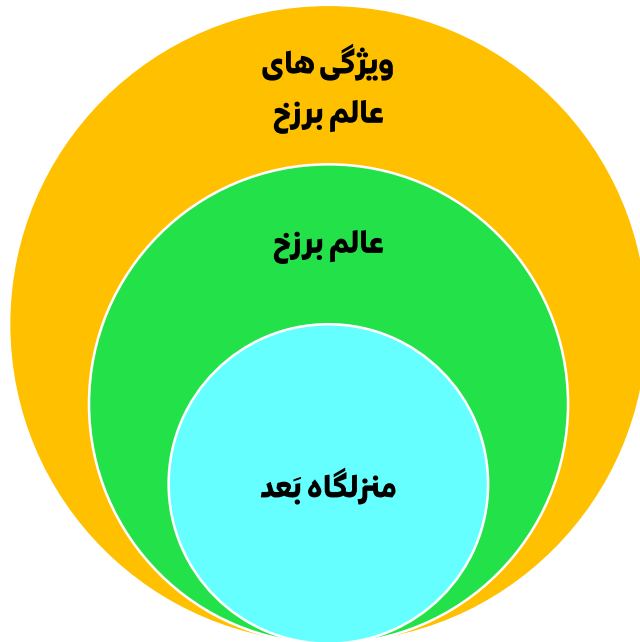
(۴) آدمی پس از مرگ دیگر با این دنیا ارتباط ندارد و هیچ اثری از وی باقی نمی ماند.

«وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَ لَعِبٌ وَ إِنَّا لَدَّارَ الْآخِرَةِ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ» (این زندگی دنیا، جز سرگرمی و بازی نیست و سرای آخرت، زندگی حقیقی است. اگر می دانستند.) (عنکبوت ۶۴)

مفاهیم: اعتقاد به معاد / تعریفی از دنیا و آخرت در قرآن / کم ارزش بودن زندگی دنیوی / زندگی دنیا تشبیه به لهو و لعب / حقیقی بودن زندگی آخرت و برتری نسبت به دنیا / ارتباط با حدیث نبوی «الْأَنسُ نِيَامٌ...» / ارتباط با

درس ششم - منزلگاه بعد

این درس در مورد عالم برزخ و ویژگی های آن و تاثیرات اعمال انسان در کیفیت عالم برزخ برای انسان است.

عالم برزخ

قرآن کریم از وجود عالمی پس از مرگ، به نام برزخ خبر می دهد. برزخ در لغت به معنای فاصله و حایل میان دو چیز است. عالم برزخ میان زندگی دنیایی و حیات اخروی قرار گرفته است و آدمیان، پس از مرگ وارد آن می شوند و تا قیامت در آنجا می مانند و در صورتی که نیکوکار باشند، از لذت های آن برخوردار و اگر بدکار و شقی باشند، از رنج ها و دردهای آن متألم می گردند. (بهشت و جهنم برزخی برخورداری از لذت و درد / خبری از عذاب و پاداش نیست).

«حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِم بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ» (آنگاه که مرگ یکی از آنها فرا رسد می گوید: پروردگارا! مرا بازگردانید باشد که عمل صالح انجام دهم؛ آنچه را در گذشته ترک کرده ام؛ هرگز! این سخنی است که او می گوید، و پیش روی آنها برزخ و فاصله ای است تا روزی که برانگیخته می شوند.) (مومنون ۹۹-۱۰۰)

مفاهیم: گفت و گوی کافران و بدکاران با خداوند جهت بازگشت به دنیا / خبر از عالم برزخ و روز قیامت / صحبت انسانها با خداوند بیانگر شعور و آگاهی ارواح با تحقق توفی و ارتباط با کلام نبوی «الناس نیام فاذا ماتوا انتبهوا» / بیانگر وجود حیات در برزخ / ماندن در برزخ تا روز قیامت / باز بودن پرونده عمل در برزخ / برزخ محل انجام عمل نیست، عمل فقط در دنیا / کمبود عمل نیک کافران علت درخواست بازگشت به دنیا جهت انجام عمل صالح / عبارت (لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ) بیانگر غیر واقعی بودن درخواست کافران که همراه شک و تردید است و بیانگر

گناهکار بودن آنان است / پاسخ قطعی خداوند به درخواست کافران منفی است / اثر بخش بودن یک عمل صالح قبول شده در عالم برزخ و قیامت / یوم یبعثون (روز قیامت) / عبارات «یوم و یومئذ» در قرآن بیانگر قیامت.

✓ با توجه به آیه شریفه «حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِم بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ» کدام مطلب مفهوم نمی گردد؟

۱) انسان ها در هنگام مرگ از آگاهی بیشتری برخوردار هستند.

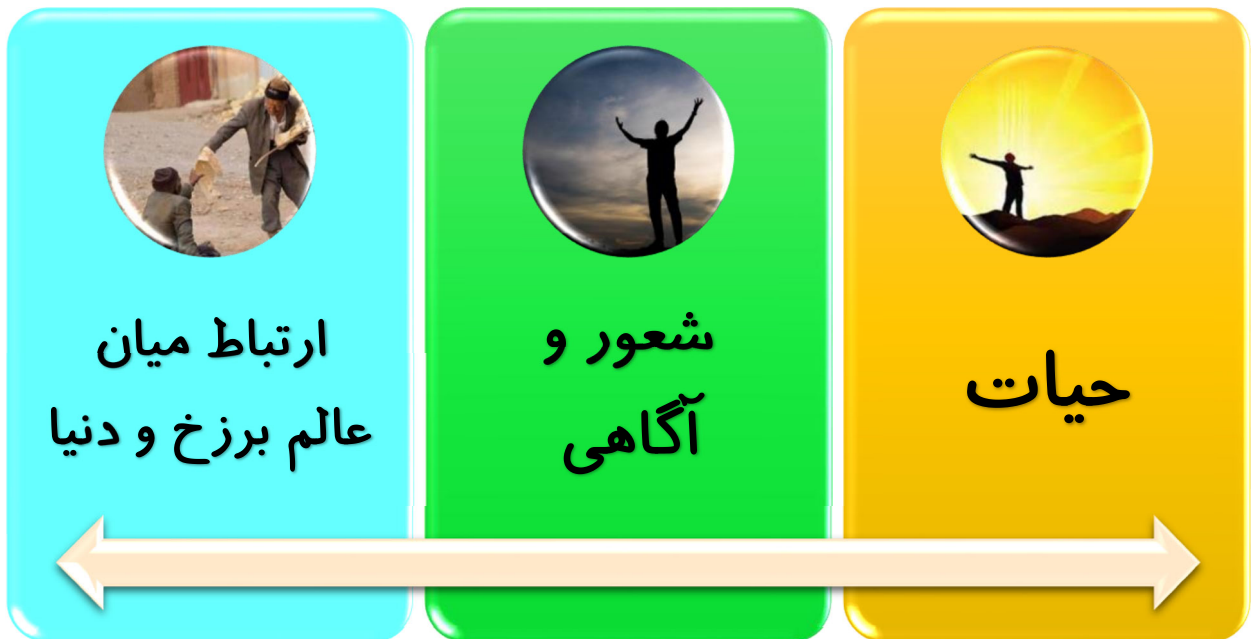
۲) انسان، پس از مرگ در موقعیتی است که حضور فرشتگان را درک می کند.

۳) انسان در جهان آخرت اختیار ندارد ولی بساط تکلیف باز است.

۴) انسان پس از مرگ وارد عالم برزخ می شود و تا قیامت در آنجا است.

ریاضی داخل ۸۶

ویژگی های عالم برزخ

✓ وجود حیات:

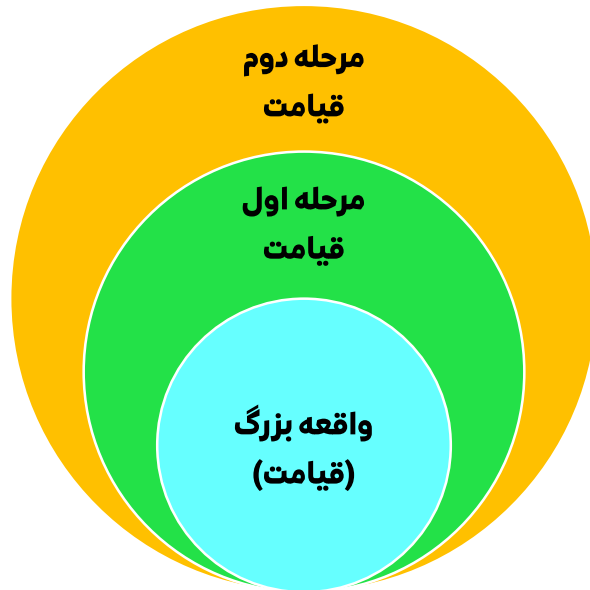
فرشتگان، حقیقت وجود انسان را که همان روح اوست، توفی می کنند. یعنی آن (روح) را به طور تمام و کمال دریافت می نمایند. بنابراین روح، همچنان به حیات و فعالیتش ادامه می دهد.

✓ وجود شعور و آگاهی:

با توجه به اینکه عامل شعور و آگاهی انسان در دنیا روح وی است و روح در برزخ، به حیات خود ادامه می دهد، یکی از ویژگی های برزخ، وجود شعور و آگاهی در آن خواهد بود. براساس آیات و روایات:

درس هفتم - واقعه بزرگ

این درس در مورد قیامت و مراحل آن و کیفیت رخداد این واقعه عظیم می باشد.

احوال قیامت (شروع مرحله اول قیامت): ناگهان اتفاق می افتد؛ آنچه وعده اش داده شده بود، آنچه وقوعش حتمی و زمانش نامعلوم بود و ما آن را دور می پنداشتیم. روزی که هر مادر شیردهی، طفل شیرخوار خود را فراموش می کند. مردم از هیبت آن روز همچون افراد مست به نظر می رسند؛ درحالی که مست نیستند ولیکن عذاب خدا سخت است.

قیامت اتفاق می افتد تا آغازی باشد بر حیات ابدی انسان.

و تنها نیکوکاران (محسنین) اند که از وحشت این روز در امان اند.

پایان این جهان با برپایی قیامت همراه است. این رخداد بزرگ که در آیاتی از قرآن کریم ترسیم شده، در دو مرحله انجام می گیرد که در هر مرحله وقایع خاصی رخ می دهد.

مرحله دوم قیامت

زنده شدن همه انسانها

کنار رفتن پرده از حقایق عالم

بر پا شدن دادگاه عدل الهی

دادن نامه اعمال

حضور شاهدان و گواهان

مرحله اول قیامت

شنیده شدن صدایی مهیب

مرگ اهل آسمانها و زمین

تغییر در ساختار آسمانها و زمین

✓ مرحله اول قیامت

این مرحله با پایان یافتن دنیا آغاز می شود. (پایان جهان اولین رخداد شروع قیامت است)

۱- شنیده شدن صدایی مهیب:

صدایی مهیب و سهمگین آسمانها و زمین را فرا می گیرد. و این اتفاق چنان ناگهانی رخ می دهد که همه را غافلگیر می کند؛ قرآن کریم از این واقعه به نفخ صور یاد می کند. (نفخ صور اول - ممت و مرگ)

۲- مرگ اهل آسمان ها و زمین:

همه اهل آسمانها و زمین، جز آنها که خداوند خواسته است، می میرند و بساط حیات انسان و دیگر موجودات برچیده می شود.

۳- تغییر در ساختار زمین و آسمانها:

تحولی عظیم در آسمانها و زمین رخ می دهد. خورشید، ستارگان، زمین، کوهها و دریاها دچار تحولی شگرف می شوند و تغییر چهره می دهند.

❖ خورشید درهم می پیچد و بی نور و تاریک می شود.

❖ آن همه ستاره ای که در آسمان می درخشید، همه به یک باره تیره می شوند،

❖ زمین به شدت به لرزه در می آید و خرد می شود،

❖ کوه ها سخت درهم کوبیده شده و متلاشی می شوند و همچون ذرات گرد و غبار در هوا پراکنده می گردند.

❖ دریاها با آن همه وسعت و عظمت به هم متصل می شوند و از درون آنها آتش زبانه می کشد.

❖ این تغییرات چنان گسترده و عمیق است که آسمانها و زمین به آسمانها و زمینی دیگر تبدیل می شوند.

«يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيًّا مَهِيلاً» (در آن روز که زمین و کوه ها سخت به لرزه درآیند و کوه

ها (چنان درهم کوبیده شوند که) به صورت توده هایی از شن نرم درآیند.) (مزم ۱۴)

مفاهیم: یوم منظور روز قیامت / اشاره به مرحله اول قیامت و تغییر ساختار آسمان و زمین / این واقعه بعد از مرگ

اهل آسمانها و زمین است / کوهها به شن نرم (کثیبا مهیلا) تبدیل می شوند.

مفاهیم: اشاره به بهشت ابدی / اشاره به ویژگی بهشتیان اهل تقوا / شتاب برای آمرزش الهی در دنیا / ویژگی متقیان بهشتی: تقوا، انفاق در توانگریو تنگدستی (تمام احوال)، فروبردن خشم، گذشت از خطای دیگران، نیکوکاری، یاد خدا و در صورت ارتکاب گناه طلب مغفرت و توبه از خداوند؛ علت ورود به بهشت است / ظلم به خود گناه است / بهشت وسیع الهی ویژه متقین.

۳- و آنها که امانت ها و عهد خود را رعایت می کنند و آنها که به راستی ادای شهادت کنند و آنها که بر نماز مواظبت دارند، آنان در باغ های بهشتی گرامی داشته می شوند. (معارج- ۳۲ تا ۳۵)

مفاهیم: اشاره به بهشت ابدی / امانت دار بودن، وفای به عهد، شهادت راستین و اهل نماز بودن (مومنان وفادار و راستگو) از علل راهیابی به بهشت و گرامی داشته شدن در باغهای بهشتی است / ارتباط با آیه «اقم الصلاه...» درس ۱۰.

✓ بالاترین درجه بهشت که بهشتیان با خدا هم صحبت اند، کدام است و آنان به چه جمله ای مترنم اند؟

۱) دارالسلام و رستگاری - خدایا تو پاک و منزهی

۲) لقاء و خشنودی خدا - خدایا تو پاک و منزهی

۳) دارالسلام و رستگاری - ستایش خدای را که وعده اش را محقق گردانید.

۴) لقاء و خشنودی خدا - ستایش خدای را که وعده اش را محقق گردانید.

خارج ۹۸

۲- جایگاه دوزخیان

پس از پایان محاکمه، دوزخیان گروه گروه به سوی جهنم رانده می شوند و درحالی که در غل و زنجیر بسته شده اند، در جایگاهی تنگ افکنده می شوند.

✓ آتش جهنم، بسیار سخت و سوزاننده است. این آتش حاصل عمل خود انسانهاست و برای همین، از درون جان آنها شعله می کشد.

ناله حسرت دوزخیان بلند می شود و می گویند: ای کاش خدا را فرمان می بردیم و پیامبر او را اطاعت می کردیم. ای کاش فلان شخص را به عنوان دوست خود انتخاب نمی کردیم. او ما را از یاد خدا بازداشت. دریغ بر ما، به خاطر آن کوتاهی هایی که در دنیا کردیم!

جهنمیان از خداوند تقاضا می کنند: پروردگارا شقاوت بر ما چیره شد و ما مردمی گمراه بودیم. ما را از اینجا بیرون بر که اگر به دنیا بازگردیم، عمل صالح انجام می دهیم.

✓ پاسخ قطعی خداوند این است که آیا در دنیا به اندازه کافی به شما عمر ندادیم تا هرکس می خواست به راه راست آید؟ ما می دانیم اگر به دنیا بازگردید، همان راه گذشته را پیش می گیرید. (کلید واژه گفت و گوی جهنمیان با خداوند لفظ دنیا است)

✓ آنان گاهی دیگران را مقصر می شمارند و می گویند: شیطان و بزرگان و سرورانمان سبب گمراهی ما شدند.

شیطان می گوید من فقط شما را فراخواندم و شما نیز مرا پذیرفتید. مرا ملامت نکنید، خود را ملامت کنید. به نگهبانان جهنم رو می آورند تا آنها برایشان از خداوند تخفیفی بگیرند؛ ولی فرشتگان می گویند: مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟ آنان می گویند: بلی! فرشتگان نیز تقاضای آنها را نمی پذیرند و درخواستشان را بیجا می دانند.

آتش جهنم سخت و سوزانده و حاصل عمل انسانها است و از درون جان دوزخیان شعله می کشد (تجسم عمل).

تقاضا از خداوند جهت بازگشت به دنیا (لعلی...) و رد این تقاضا / فرشتگان ارسال رسولان را دلیل برای رد تقاضای تخفیف می دانند.

جهنمیان، شیطان و بزرگان را مقصر می داند / شیطان تسلط بر انسانها را رد می کند و بیانگر اختیار انسانها در عمل است.

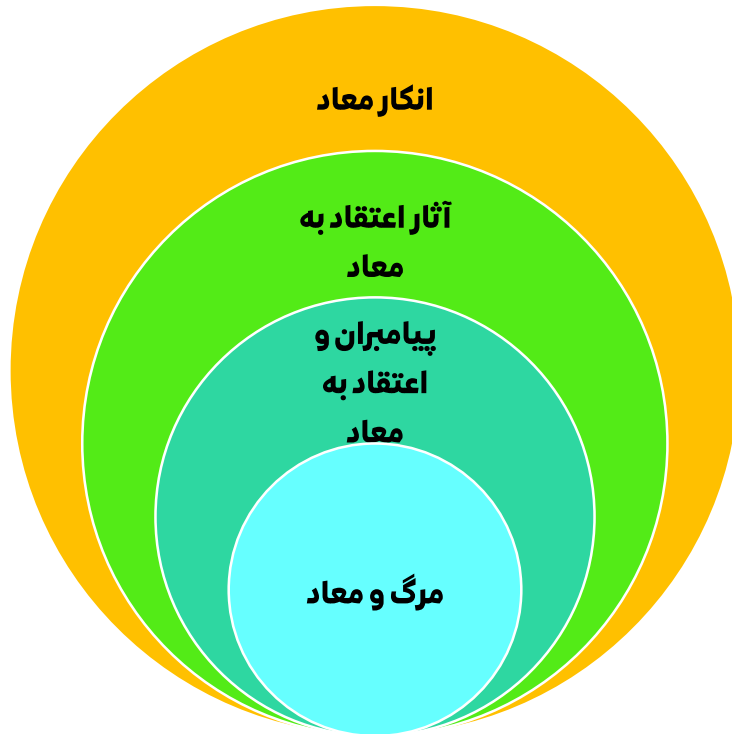
تجربی
داخل ۹۵

✓ دوزخیان با کدام بیان دیگران را مقصر معرفی می کنند و پاسخ شیطان به آنان چیست؟

- ۱) بزرگان ما و شیطان، ما را گمراه ساختند - خدا به شما وعده راست و من به شما وعده دروغ دادم.
- ۲) بزرگان ما و شیطان، ما را گمراه ساختند - پیامبران دلایل روشن برای شما آوردند، شما خود نپذیرفتید.
- ۳) شیطان و آرزوهای دنیایی، ما را گمراه ساختند - خدا به شما وعده راست داد و من به شما وعده دروغ دادم.
- ۴) شیطان و آرزوهای دنیایی، ما را گمراه ساختند - پیامبران دلایل روشن برای شما آوردند شما خود نپذیرفتید.

درس چهارم - پنجره‌ای به روشنائی

این درس در مورد ویژگی‌های آفرینش انسان و اعتقادات انسانها در مورد مرگ و آینده پس از آن است.

ما برای استفاده از سرمایه‌های الهی عطا شده فرصت محدودی داریم. فرصتی که با مرگ انسان پایان می‌یابد. هر انسانی که پا به عرصه وجود می‌گذارد، در یکی از مراحل زندگی، مرگ به سراغش خواهد آمد و پرونده زندگی او را در این دنیا خواهد بست؛ بنابراین انسان را از مرگ گریزی نیست.

چیستی مرگ و آینده انسان پس از آن، از پرسشهای فراگیری است که در طول تاریخ، ذهن عموم انسانها را به خود مشغول کرده است. درباره زندگی پس از مرگ دو دیدگاه وجود دارد: ۱- اعتقاد به معاد ۲- انکار معاد.

✓ اعتقاد به معاد

دقت در آیات مربوط به آفرینش انسان، نشان می‌دهد که انسان دارای دو بُعد جسمانی و روحانی است.

بُعد جسمانی

تجزیه و تحلیل می‌پذیرد (زوال)

فرسوده و متلاشی می‌گردد

نیازمند و محدود به مکان و زمان

با مرگ پایان می‌یابد (فنا)

غیرمجرد - مادی - غیرروحانی

بُعد روحانی

تجزیه و تحلیل نمی‌پذیرد

نامحدود

دارای آگاهی و حیات پس از مرگ

باقی می‌ماند و متلاشی نمی‌شود

مجرد - غیرمادی

دیدگاه پیامبران در مورد مرگ

پیامبران الهی و پیروان آنان مرگ را پایان بخش دفتر زندگی نمی پندارند؛ بلکه آن را غروبی برای جسم و تن انسان و طلوعی درخشان تر برای روح انسان می دانند.

یا پلی به حساب می آورند که آدمی را از یک مرحله هستی (دنیا) به هستی بالاتر (آخرت) منتقل میکند.

در این دیدگاه دنیا تنها بخش کوچکی از زندگی انسان است و زندگی واقعی و ابدی پس از این دنیا آغاز می شود. رسول خدا(ص) در این باره می فرماید: «برای نابودی و فنا خلق نشده اید، بلکه برای بقا آفریده شده اید و با مرگ تنها از جهانی به جهان دیگر، منتقل می شوید.»

از نظر پیامبر (ص) باهوش ترین مومنان کسانی اند که فراوان به یاد مرگ اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می کنند. (زیرک ترین مومنان از دیدگاه حضرت علی (ع) کسی است که از خود و عمل خود برای بعد از مرگ حساب بکشد. / درس ۸)

در دیدگاه پیامبران زندگی دنیوی همچون خوابی کوتاه و گذرا بوده است و زندگی حقیقی در جهان دیگر آغاز می شود. پیامبر(ص) می فرماید: «الْأَنَسُ نِيَامٌ، فَإِذَا مَاتُوا، انْتَبَهُوا» (مردم در این دنیا در خوابند، هنگامی که بمیرند، بیدار می شوند).

نکات حدیث: مرگ عامل بیداری و آگاهی انسان / بیانگر دیدگاه پیامبران به زندگی دنیا همچون خواب کوتاه / ارتباط با آیه «وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَ لَعِبٌ وَ إِنَّا لَدَارُ الْآخِرَةِ لَهِيَ الْحَيَوَانُ...» و «حتی إذا جاء أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ...».

✓ دیدگاه پیامبران الهی، در مورد بیان مرگ، این حالت را چگونه توصیف کرده است؟

تالیفی

(۱) زندگی انسان با مرگ پایان می یابد و جهانی دیگر در انتظارش نیست.

(۲) مرگ غروبی برای جسم و طلوعی درخشان برای روح انسان است.

(۳) زندگی در دنیا بخش بزرگی از زندگی انسان است.

(۴) آدمی پس از مرگ دیگر با این دنیا ارتباط ندارد و هیچ اثری از وی باقی نمی ماند.

«وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَ لَعِبٌ وَ إِنَّا لَدَارُ الْآخِرَةِ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ» (این زندگی دنیا، جز سرگرمی و بازی نیست و سرای آخرت، زندگی حقیقی است. اگر می دانستند.) (عنکبوت ۶۴)

مفاهیم: اعتقاد به معاد / تعریفی از دنیا و آخرت در قرآن / کم ارزش بودن زندگی دنیوی / زندگی دنیا تشبیه به لهو و لعب / حقیقی بودن زندگی آخرت و برتری نسبت به دنیا / ارتباط با حدیث نبوی «الْأَنَسُ نِيَامٌ...» / ارتباط با